

Tartalom

- 1. A Koppenhágai Egyezmény:** Az ENSZ Klímaváltozási Tanácsa (UNCCC) két hetes konferenciát tartott Koppenhágában, 2009 decemberében. Bár sokan számítottak rá, végül a felek nem fogadtak el kötelező jogi erővel bíró dokumentumot, csupán "tudomást vettek" az elért egyezményről. A következő konferencia 2010 végén lesz Mexikóban.
- 2. Az EU Harmadik Energia Csomagja és annak magyarországi átültetése:** 2009 júliusában az EU elfogadott egy új jogalkotási csomagot, mely három rendeletből és kettő irányelvből áll és amelynek elsődleges célja, hogy új szétválasztási szabályokat alkalmazzon az átviteli rendszerirányítók (TSO) tekintetében, továbbá hogy megalkosson egy új "harmadik ország klauzúlát" mely a nem-EU-s tagországokat és nem-EU-tagországi társaságokat korlátozza az EU-s TSO-kban való befolyásszerzésben. A magyar országgyűlés elfogadta a 2010. évi VII. törvényt, amely a Harmadik Energia Csomaggal összhangban módosítja a magyar villamos energia törvényt és gáz törvényt.

Kapcsolat:

dr. Unger Balázs
Partner

bunger@bansszabo.hu

közvetlen tel.:

+36-1-505-4855

Bán, S. Szabó & Partners

In cooperation with GLEISS LUTZ with offices in Berlin, Frankfurt, Munich, Stuttgart, Brussels, Düsseldorf

1. A Koppenhágai Egyezmény

Az ENSZ Klímaváltozási Tanácsa egy kéthetes konferenciát tartott Koppenhágában 2009. decemberében. A konferencia (COP) eredményeként az UNFCCC felei "tudomásul vették" a konferencia zárónyilatkozatát (az "Egyezmény").

Az Egyezmény jogi jellege

Az Egyezménnyel szemben megfogalmazott kritikák elsősorban az Egyezmény kötőerejét hiányolják.

Valójában az Egyezmény formálisan nem minősül az ENSZ rendelkezések szerint megalkotott egyezménynek, inkább egy politikai nyilatkozatnak tekinthető. A felek tudomásul vették az Egyezményről, de azt nem hagyták jóvá, ami azt jelenti, hogy a konferencián a felek nem jutottak konszenzusra. Ugyanakkor a tudomásul vétel a semminél többet jelent: az ENSZ dokumentumok hierarchiájában magasabb szinten áll, mint egy egyszerű információ vagy háttér dokumentáció. Az Egyezmény a jogi jellegét akként határozza meg, hogy az egy "határozat tervezet", amely azonnal "alkalmazásra" kerül, amint a felek megállapodásra jutnak.

Az Egyezmény az „alkalmazásra kerül” kifejezést használja, mivel nem tartalmaz olyan végrehajtható rendelkezést, amely további COP döntés vagy lépés nélkül joghatással bírna. Összefoglalva, az Egyezmény még korántsem kötelező és végrehajtható, és további COP konferenciá(k)ra lesz szükség egy kötelező erejű egyezményhez.

A kibocsátás csökkentési célok

Az Egyezménynek a „tudomásulvétel” időpontjában két kitöltetlen melléklete volt, melyeket 2010. január 31-ig kellett megalkotni. Az első melléklet a fejlett országok nemzetgazdasági szintű csökkentési terveinek listáját tartalmazza, míg a második melléklet a fejlődő országok olyan csökkentési lépéseinek listáját tartalmazza, amelyeket azok nemzeti szinten megfelelőnek tartanak.

A fejlett országok a kitűzött 2010. január 31-i határidőig elküldték a javaslatukat a csökkentési terveikről. A csökkentési tervek a kibocsátási bázis (mely a legtöbb országban az 1990-es kibocsátást jelenti) 15 és 40%-a között váltakoznak. Az Egyesült Államok, Ausztrália és Kanada kevésbé ambiciózus célokat fogalmaztak meg, mivel az ő kibocsátási bázis értékeik (Ausztrália esetében) 2000-ból, illetve (az USA és Kanada esetében) 2005-ből származnak. Ez azonban mégis több, mint amire számítani lehetett az Egyesült Államok tekintetében az Egyezmény „tudomásul vétele” időpontjában, mivel azzal kellett akkor számolni, hogy az Egyesült Államok semmiféle, az 1. sz. Mellékletbe foglalt vállalást nem fog tenni.

A fejlődő országok (ideértve Kínát, Indiát és Brazíliát) szintén eljuttatták a tervezett csökkentési lépéseiket. A fejlett országok 1. sz. Mellékletben foglalt vállalásaikkal szemben a fejlődő országok csupán „best effort” alapon tettek vállalásokat a tervezett kibocsátás csökkentésekkel kapcsolatban. Figyelemre méltó, hogy mind Kína (45%-os), mind India (25%-os) kibocsátás csökkentési vállalása a 2005-ös kibocsátásukra vonatkozik.

Nyitott kérdések

Az Egyezmény nem tartalmaz megállapodást, vagy megfelelő rendelkezést számos kérdés tekintetében, ideértve különösen az alábbiakat:

- Kötelező erő: mint fentebb már említettük, az Egyezménynek nincs kötelező ereje. Következésképpen megfelelő szankció nélkül maradnak mindazok a „vállalások”, amelyeket a felek az Egyezményben tettek (mint például a mellékletekben foglalt vállalások). Ezen túlmenően az Egyezmény nem tartalmaz rendelkezéseket a jövőben megkötendő kötelező érvényű egyezményre vonatkozóan.
- Az Egyezmény alkalmazási körének kiterjesztése: A Kiotói Jegyzőkönyv számos iparágat kizárt az alkalmazási köréből (mint például az erdő kivágások, vagy a mezőgazdasági termelés). Az Egyezmény nem lép tovább ebben a kérdésben annak ellenére,

hogy az üvegházhatású gázok egy jelentős része ezen tevékenységekből származik.

- Bizonytalanságok a CDM Projektek tekintetében: Bár a CDM (Clean Development Mechanism) projekteket a felek értékelték munkacsoport szinten, az Egyezmény nem foglal állást azzal kapcsolatban, hogy új projektek számára a CDM mechanizmust lehetővé teszik-e, illetve hogy ezen mechanizmusok egyáltalán alkalmazandók lesznek-e a Kiotói Jegyzőkönyv időtartamának a lejártát (azaz 2012-t) követően.

A következő csúcsra Mexikóban kerül sor 2010 novemberében, ahol további lépéseket lehet tenni egy kötelező erejű egyezmény irányába.

2. Az EU Harmadik Energia Csomagja és annak magyarországi átültetése

Az Európai Bizottság új jogalkotási csomagját a magyar országgyűlés a 2010. évi VII. törvény elfogadásával ültette át a magyar jogba, mely többek között módosította a Villamos Energia Törvényt és a Gáz Törvényt.

A Harmadik Energia csomag

Az Európai Bizottság 2005-ben elvégzett egy szektor vizsgálatot a gáz és a villamos energia piacokon lévő verseny tekintetében. A szektor vizsgálat azt állapította meg, hogy az alkalmazandó szétválasztási szabályok nem kerültek megfelelően átültetésre a tagállami jogrendszerekbe és, ennek következtében, az új piaci belépőknek nem volt megfelelő hozzáférésük az adott hálózatokhoz.

Az EU Bizottság ezt követően - a szektor vizsgálat eredményei alapján - készített egy jogalkotási csomagot, amely hosszas és intenzív tárgyalásokat követően 2009. júliusában elfogadásra került. A Harmadik Energia Csomag az alábbi három rendeletből és két irányelvből áll:

- Az Európai Parlament és a Tanács 713/2009 sz. Rendelete, amely létrehozza az Energiaügyi

Hatóságok Együtműködési Ügynökségét (az ACER-t) (továbbiakban az "ACER Rendelet");

- Az Európai Parlament és a Tanács 714/2009 sz. Rendelete a hálózati hozzáférés feltételeiről a határon átnyúló villamos energia ügyletek tekintetében ("Új Villamos Energia Rendelet");
- Az Európai Parlament és a Tanács 715/2009 sz. Rendelete a földgázszállító vezetékhez való hozzáférésről ("Új Gáz rendelet");
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/72/EC sz. Irányelve; és
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/73/EC sz. Irányelve.

A Harmadik Energia Csomag új kezdeményezései

A Harmadik Energia Csomag alapvetően az alábbi területeken tartalmaz új rendelkezéseket:

- szétválasztás;
- új rendelkezések harmadik országokra vonatkozóan;
- kiterjesztett hatósági függetlenség és együttműködés a nemzeti hatóságok között;
- hálózati együttműködés;
- átláthatóság és dokumentálás.

Szétválasztás

A Bizottság és az Európai Parlament eredetileg a teljes szétválasztást javasolta a vertikálisan integrált energia társaságok tekintetében. A tagországok politikai nyomására azonban a Bizottság és az EU Parlament kénytelen volt egy kompromisszumos szétválasztási javaslatot elfogadni. Eszerint a tagországok, a Harmadik Energia Csomag átültetése során, bizonyos feltételek fennállása esetén az alábbi lehetőségek közül választhatnak:

- teljes tulajdonosi szétválasztás;

- a független rendszerirányítói modell (az ún. ISO Modell); vagy
- a független átviteli irányító modell (az ún. ITO Modell).

A teljes tulajdonosi szétválasztás lényege, hogy szétválasztásra kerüljön a gáz/villamos energia hálózat működtetése és a szolgáltatási/termelési tevékenység. Ezen modell szerint a vertikálisan integrált energetikai társaság köteles lenne a hálózat üzemeltetéssel foglalkozó csoport tagot a vonatkozó hálózattal együtt egy nem csoporttag vállalkozásnak értékesíteni.

Az ISO modell értelmében csupán a rendszerirányító kerülne szétválasztásra a vertikálisan integrált vállalkozástól, amely utóbbi azonban megtarthatná a hálózat tulajdonjogát. Ezen túlmenően, a Harmadik Energia Csomag alaposan megerősíti az ISO társaság jogosítványait a hálózat üzemeltetés, valamint a hálózat megfelelő karbantartásának és fejlesztésének ellenőrzése tekintetében.

Végül az ITO Modell, amely a Harmadik Energia Csomag kompromisszumos modellje, nem ír elő tulajdonosi szétválasztást a hálózatüzemeltető tekintetében, azonban új rendelkezéseket tartalmaz a hálózat üzemeltető függetlenségének erősítése, és ebből adódóan a hálózathoz való hozzáférés könnyítése érdekében.

Harmadik ország klauzula

A Bizottság javaslata ebben az esetben is ambiciózusabb volt annál, mint ami végül elfogadásra került a Harmadik Energia Csomagban.

Az új rendelkezések kétszintű ellenőrzést tartalmaznak egy átviteli rendszerirányítóban (TSO) való befolyásszerzés esetén:

- az első szinten a nemzeti engedélyezési hatóság általánosságban jogosult megvonni a TSO-tól a működési engedélyt, amennyiben annak piacra lépése veszélyeztetné a biztonságos gáz/villamos energia ellátást;

- a második szint: a nemzeti engedélyező hatóság köteles a Bizottságot értesíteni, amennyiben egy nem EU-tagország kíván részesedést szerezni egy TSO-ban és az engedélyezés kérdésében való döntéshozatalnál a hatóság köteles a Bizottság véleményét figyelembe venni.

Hatósági függetlenség és együttműködés

A harmadik Energia csomag rendelkezéseket tartalmaz annak érdekében, hogy erősítse a nemzeti hatóság függetlenségét a piaci szereplőktől és a kormányzati befolyástól.

Ezen túlmenően az ACER Rendelet megalapítja az Energiaügyi Hatóságok Együttműködési Ügynökségét (ACER) annak érdekében, hogy ezáltal erősítse az energiaügyi hatóságok közötti együttműködést.

Hálózati együttműködés

Az Új Villamos Energia és Gáz Rendelet létrehozta az Átviteli Hálózat Üzemeltetők Európai Hálózatát, a villamos energia és a gáz TSO-k szorosabb együttműködésének elősegítése érdekében. Az együttműködés legfontosabb területei a hálózatüzemeltetés összehangolása, kutatási és innovációs együttműködés, valamint a tervezett hálózati fejlesztések összehangolása.

Átláthatóság és dokumentálás

Ezen előírások a hatóságoknak kívánják lehetővé tenni a piaci szereplők piaci magatartásának minél alaposabb ellenőrzését.

A Harmadik Energia Csomag magyarországi átültetése

A magyar Országgyűlés elfogadta a 2010. évi VII. törvényt (a „Módosító Törvény”), amely a magyar Villamos Energia Törvényt és a Gáz Törvényt módosítja a Harmadik Energia Csomag rendelkezéseivel összhangban.

Szétválasztás

Mivel Magyarországon a gáz és a villamos energia ipari TSO is vertikálisan integrált vállalkozáshoz tartozik, a magyar jogalkotó a villamos energia- és a gázpiac tekintetében is az ITO Modell alkalmazását választotta. Ennek megfelelően, nincs szükség tulajdonosi szétválasztásra a TSO tekintetében, ugyanakkor további rendelkezések védik a TSO-t az ugyanazon cégcsoporthoz tartozó villamos energia vagy gáz szolgáltató, illetve termelő esetleges befolyásától. Ezen rendelkezések, többek között, az alábbiak:

- részben független felügyelő testület választása (amely nem tévesztendő össze a felügyelő bizottsággal), amely a TSO operatív irányítását ellátó személyek kinevezéséről és visszahívásáról jogosult dönteni;
- a TSO megfelelési ellenőrének kinevezése, aki ellenőrzi a szétválasztási előírások megfelelő teljesítését;
- szigorúbb összeférhetlenségi előírások alkalmazása a TSO operatív irányítását ellátó személyek tekintetében;
- működés függetlensége: néhány kiemelt szolgáltatást (mint például jogi, könyvvizsgálói, informatikai szolgáltatások) a TSO nem szerezhet be a vertikálisan integrált vállalkozásával azonos szolgáltatótól;
- a TSO önállóan hozhat döntést a finanszírozásával kapcsolatban, tovább a Magyar Energia Hivatal (MEH) jóváhagyása szükséges a vertikálisan integrált vállalkozással kötött csoporton belüli megállapodásokhoz.

A MEH, mielőtt kiadná a Módosító Törvénynek megfelelő működési engedélyt a TSO számára (és még ezt követően is folyamatosan), ellenőrzi a fenti szétválasztási előírások betartását. Ezen túlmenően, a MEH vonatkozó döntését meg kell küldeni az EU Bizottság részére is, amelyet a MEH köteles figyelembe venni. Az engedély csak akkor adható ki, ha a

Bizottság jóváhagyta az engedélyt, vagy ha ahhoz nem tett javaslatot az előírt határidőben.

Harmadik ország klauzula

A Módosító Törvény a Harmadik Energia Csomag szerint tartalmazza a harmadik ország klauzulát.

Hatósági ellenőrzési jog erősítése

A Harmadik Energia Csomaggal összhangban, valamint az ITO Modell szétválasztási követelményei betartásának elősegítése céljából a MEH jogai és hatásköre kiterjesztésre került. A MEH az alábbi többletjogosítványokkal rendelkezik:

- a infrastrukturális beruházások elvégzésének érvényesítésére vonatkozó jogosítványok: ez a 3 éven belül elvégzendő olyan beruházásokra vonatkozik, amelyek a TSO-k tíz éves fejlesztési tervében szerepelnek;
- a hálózat fejlesztési terveket a TSO-nak évente felül kell vizsgálnia és erről a MEH-el egyeztetnie kell;
- a MEH jogosult megvizsgálni és ellenőrizni, hogy a hálózatfejlesztési tervek összhangban vannak-e a hosszú távú EU fejlesztési tervvel.

Határidők

Bizonyos kivételektől eltekintve a Módosító Törvény 2011. március 3-án lép hatályba, mely a Harmadik Energia Csomag által előírt határidő. Annak érdekében, hogy az új szétválasztási követelményeknek meg tudjanak felelni, a TSO-knak új engedélyt kell kérelmezniük. Tekintettel az engedélyezési eljárás hosszára (amelybe az EU Bizottság is részt vesz), a TSO-k legkésőbb 2010. szeptember 30-ig kötelesek az engedély kérelmüket benyújtani.

Jelen cikk tartalma nem minősül jogi tanácsadásnak. Kérjük folyamodjon külön tanácsadásért egyedi kérdés vagy kérés esetén.